

Bles is altijd van de partij.

ken, om ze tam bij den weg te maken. Ze blijven in kontakt met de buitenwereld. Ze zien wat er omgaat. Ja, dit paard zou, als het spreken kon, in de gelegenheid zijn, uit te leggen, wat het is „van mijl op zeven te gaan”, want ongetwijfeld heeft het die tocht meer-malen ondernomen. Ge moet weten, dat het beest gedomicilieerd is in een stal te Meijel (Limb.) en van daar naar Venlo gaande wel eens den omweg over Sevenum gemaakt heeft.

De menschen begrepen het niet en maakten er van met meer bekende woorden „van mijl op zeven”, maar dit begrijpt evenmin iemand, die

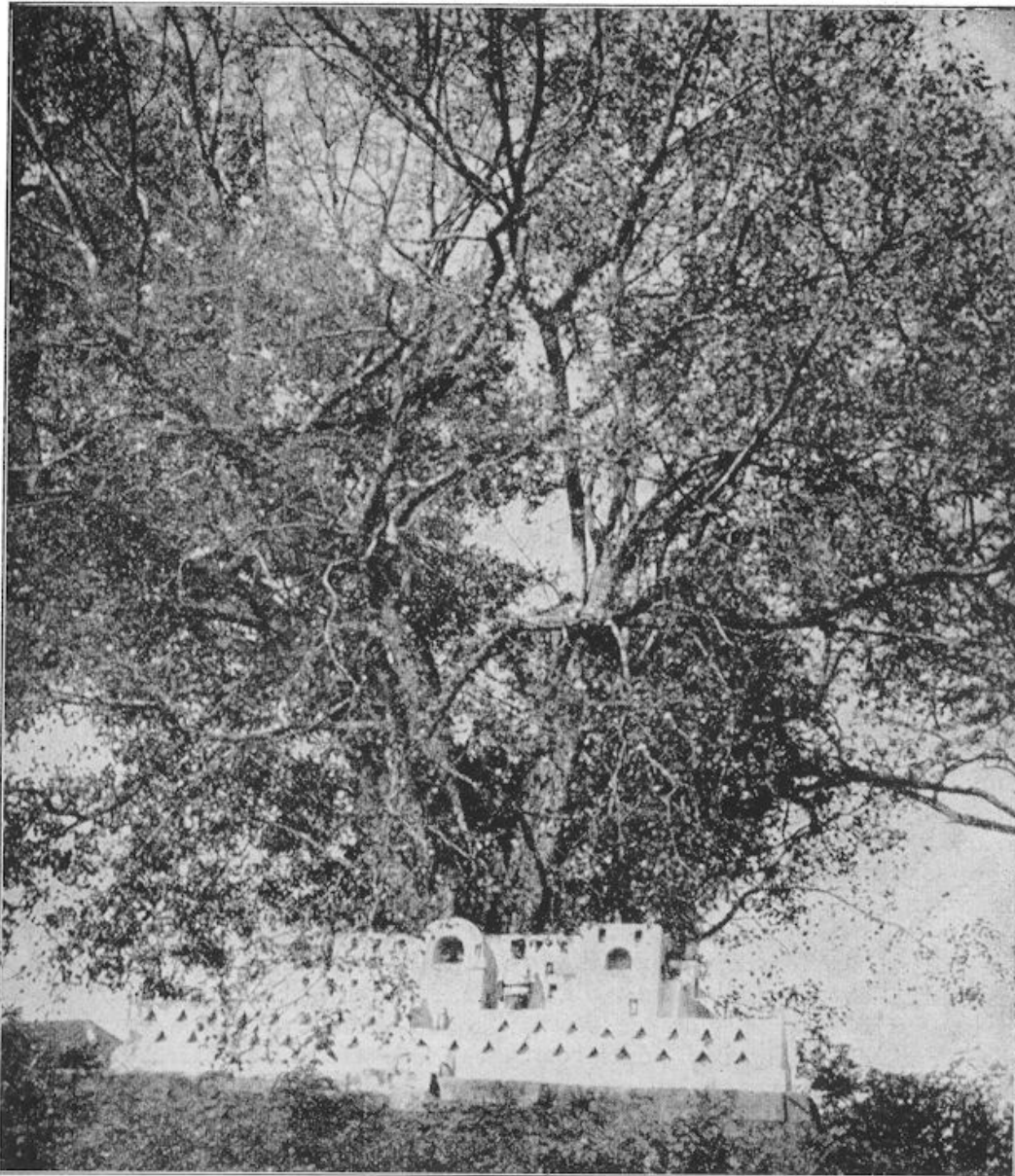
nadenkt en niet klakkeloos napraat.

In Drente is op den tweeden kerstdag of Stevensdag in zwang gebleven het geven van een hapje voeder aan paard of koe door kinderen, die er bij zeggen: Ik steffen uw paard, ook wel: Ik steffen u. Natuurlijk volgt er op de gebruikelijke versjes een versnapering voor de kleinen, waarom het hun te doen was. Onder de Solingers, verhaalt Sohnrey, pleegt men na den kerkdienst in de ruif der paarden drie handenvol bruinkool te doen om ze tegen de droes te beschermen. Daar heet het nog zeer *bedenkkelijk, den dag na Stevensdag de paarden* al in te spannen.

Herinneringen aan den Boom des Levens door Drs. A. van Deursen.

God wenkte, en — 't heerlijkst van dit heerlijk
[oord ontstond.
Die Hof! Daar stegen uit een overvruchtbrun
[grond

Alle eedle boomen, die een wellust zijn voor
[de oogen,
Voor reuk, en smaak. En in het midden, naar
[den hoogen

Heilige Bodhi-boom te Kandhi op Ceylon. Deze boom is volgens Boeddhistische traditie ontsproten uit een takje van den heiligen boom, waaronder Boeddha de Verlichting smaakte.

Zich heffend boven al die anderen, verscheen
De Boom des Levens. Rijk gemengeld
[onder een,
Wiegde aan zijn takken, op 't geruisch van bal-
[semluchten,
Een bloesemsneeuw, een oogst van ambrozijnen
[vruchten
Zoo gloeiend goud.

Zoo beschrijft de dichter Milton in het

„Verloren Paradijs” de schoonheid van den
Boom des Levens.

De heerlijkheid van dien wonderbaren Boom
heeft altoos de menschen geboeid, de dichters
bekoord. Zelfs bij volken, die leven buiten het
erf van de Christelijke Kerk, is de herinnering
aan dezen geheel eenigen boom bewaard.

De Mohammedanen noemen dien boom
Sidra: hij verheft zich in den zevenden hemel,
in het midden van het Paradijs, aan de rech-

terzijde van den goddelijken troon. De takken, vol van de heerlijkste ambrozijnvruchten, beschaduwden de paleizen des hemels en de tenten der zaligen.

De Perzische dichter Hafis zingt van dien Sidra, dien Levensboom:

Op Sidra's heilige takken
Aan des hemels kust
Nestelt mijn zielevogel
Vrij van aardsche lust.

Maar treffender is het, wanneer wij bij natuurvolken in hun mythen klanken opvatten, die herinneren aan het paradijslied van den Boom des Levens.

Daarmede bedoelen wij niet de vereering van heilige boomen. Want dat bewijst slechts, hoe men in den boom gezien heeft het symbool van groeikracht en vruchtbaarheid; zooals men den Meiboom en de Palmpaasch beschouwde als het teeken van het nieuwe leven. Zoo gold bij de Egyptenaren de dadelpalm als levenggevend; een relief toont tusschen de palmtakken de armen van de schenkende godin.

Nog minder denken wij dan aan heilige boomen, gewijd door de herinnering aan verheven personen. Zoo wordt de vermaarde Bodhiboom te Kandhi op Ceylon vereerd; deze roept in de gedachten weer den Boom der Verlichting, waaronder Boeddha de hemelsche kennis zou ontvangen hebben. En van dien boom, die in Indië zijn takken over Boeddha heeft uitgespreid, is een twijg naar Ceylon gekomen, waaruit dan de nieuwe heilige boom ontsproot.

Zelfs doelen wij daarbij niet op de voorstellingen van een wereldboom, zooals in de Germaansche mythologie de Uggdrasil, de nooit verdorrende werelddesch, het zinnebeeld van den tijd; of van boomen, die als geweldige posten het heelal schragen, zooals de Mexicanen zich de kosmos dachten.

Neen, wij bedoelen die verhalen, waarin de Levensboom gedacht wordt in de woonplaats der eerste voorouders. Beluisteren wij daartoe als voorbeeld het treffende verhaal bij de Jakoeten:

Boven de wijde, onbeweeglijke diepten,
Onder de zeven hemelen,
In het midden der Aarde,
Op de stilste plaats der Wereld,

Waar eeuwig de zon schijnt,
Waar de maan nooit verduistert,
Waar het altoos zomer is,
Waar de Koekoek immer roept,
Daar was de *Blanke Jongeling*.

Hij maakt zich op, om te zien, hoe zijn woonstede was.

In het Oosten strekte zich uit een wijd vaal veld. Maar in het midden der Aarde was een hooge heuvel. En op dien heuvel verrees een reuzenboom. Het hars van dien boom was doorzichtig en welriekend, zijnschor was nooit verdroogd of gebarsten, zijn sappen waren zilverglanzend, zijn bladeren verwelkten nimmer en de katjes aan de takken geleken schoone bekers. De kruin van den boom verhief zich tot in den zevenden hemel (daar diende de boom, om het paard van de godheid Urun-aitojon aan vast te binden). De wortelen van dien boom gingen tot onderaardsche diepten.

Toen de Blanke Jongeling een schrede naar het Zuiden richtte, zag hij in het midden van een groene grasvlakte het stille Melkmeer, waarover nooit de wind waait, zelfs geen zephyr zucht. Aan de oevers van het meer waren moerassen van karnemelk. In het Noorden was een donker woud, waarin de bladeren dag en nacht ritselden en allerlei gedierte zich bewoog. Achter het woud verhieven zich hooge bergen, die er uit zagen, alsof zij op hun kruinen witte mutsen droegen van hazevel; deze bergen beschutten het schoone land voor koude winden. In het Westen was een haag van lage struiken en daarachter een woud van donkere dennen, en daar weer achter eenzame stompe ronde bergen.

Zoo zag de wereld er uit, waarin de Blanke Jongeling het Licht zag. Het werd hem te moede, alleen te zijn; daarom trad hij toe op den Levensboom en zeide:

Vereerde Hooge Vrouw,
Godin van den Levensboom,
Godin van mijn woonstede,
Alles, wat is, leeft als paar,
Maar ik ben alleen.

Toen begonnen de bladeren van den boom te ritselen, en een fijne, melkwitte regen dropte op hem neer. Een warme luchtstroom werd voelbaar, de boom begon te kraken — en uit zijn wortels kwam een vrouwelijk wezen. En

Dadelpalm op een Egyptisch relief uit den tijd van de 18e dynastie. De boom wordt als zegenbrengend voorgesteld. Tusschen de palmtakken de armen van een godin, die haar gaven aan de menschheid schenkt.

deze vrouw openbaarde hem, dat hij in de wereld was gekomen, om de stamvader van het menschelijk geslacht te worden.

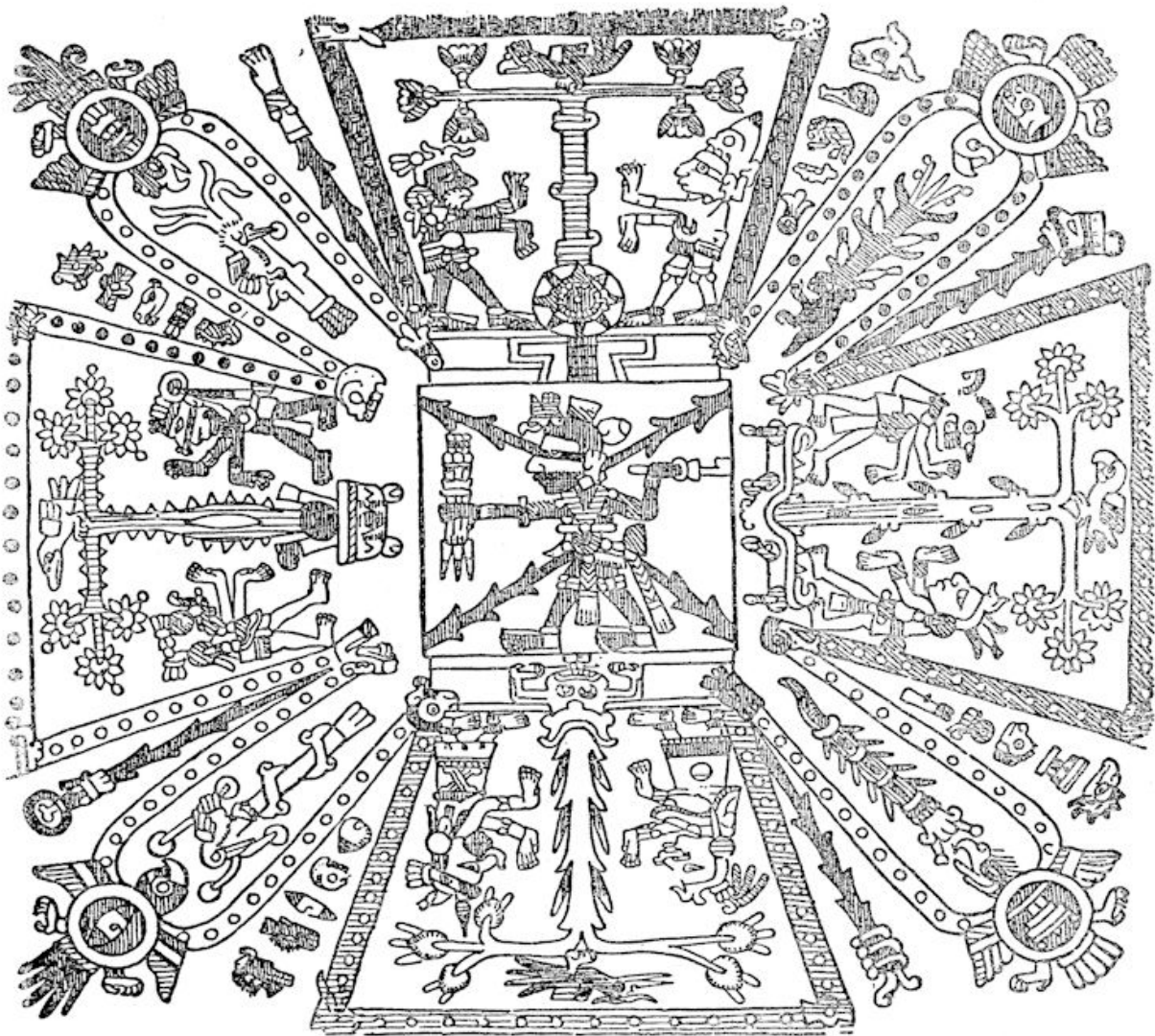
Nu is het merkwaardig, dat in het barre klimaat van Noord-Siberië onder de Jakoeten zoo'n verhaal kon ontstaan over een stralend paradijs met overvloed van planten. Deze teekening (waarin ook hooge sneeuwbergen voorkomen) wijst naar een ander land dan dit barre Noord; het richt de blikken naar Voor-Azië. Zoo beschouwd, wijzen ook de elementen in dit verhaal terug naar het Land van het Paradijs, van welks bestaan de sage der Jakoeten een verbleekte herinnering kan wezen.

In deze meening worden wij versterkt door een typisch element in de Boerjatische sagen, namelijk dat de *slang* Abyrga woont in het Melkmeer aan den voet van den Boom. En bij de Kalmücken bestaat de idee, dat de *Draak*,

die onder den Levensboom in het meer zit, loert op de afgevallen bladeren. Zoo komen dus de elementen van *slang en boom* hier vereenigd voor.

Zelfs schemert een enkele maal door: de idee van een zondeval als gevolg van het eten van de verboden vrucht. Zoo is er in een Dajaksche legende sprake van een vrouw, die *de vrucht van den boom begeerde*, na den zondvloed. Bij de Andamaneezen bestaat de voorstelling, dat de eerste mensch, Tomo, woonde in een schoone plaats Wotaemi, waar heerlijke vruchten aan boomen groeiden. De mensch mocht hiervan vrij eten, alleen niet van de vruchten nemen in de eerste helft van den regentijd.

Zulke verhalen over boomen en het eten van vruchten en van een slang kunnen wellicht verklaard worden, door deze te beschouwen als verbleekte herinneringen aan een Ver-

Kruisvormig wereldbeeld volgens Mexicaansche voorstelling. In de vier armen van het kruis de vier wereldboomen als posten in de vier windrichtingen.

loren Paradijs. Te meer, omdat dergelijke verhalen over een wonderbaren boom in de verblijfplaats der eerste menschen onder verschillende volken voorkomen. In de sagen van Algonkinische Indianen is sprake van den boom. En in Midden-Afrika is onder Negerstammen een dergelijk verhaal over een vrouw, die verkeerd handelde in de nabijheid van den boom, die in groeikracht zoo wonderlijk was.

Daarom zijn we het niet eens met de stelling van een Duitsch geleerde, dat de boom in het paradijs en de slang aldaar, elementen zijn, die alleen voorkomen in de voorstellingswereld der Semieten. Ook bij andere volken, zelfs bij meer primitieven, leeft de idee van deze dingen. Zoodat wij vrijmoedigheid vinden, om zulke verhalen te beschouwen als een verbleekte traditie over het Verloren Paradijs.

*

*

*